

חלב שפיר

לקראת ייצור חלב משופר

ד"ר שאול הקסטר, מועצה אזורית באר טוביה

הדבר נעשה בשיתוף פעולה מלא עם הרופא המטפל מ"החקלאית", עם שה"מ והתאחדות מגדלי בקר. מועצת החלב אף היא נמצאת בתמונה ולמעשה היא "המוטור" המניע את כל הפעולה הזו.

"שרות חלב"

"שרות החלב" שליד המועצה האזורית באר טוביה הוא תאגיד הנמצא בשלבי התהוות. כרגע מעסיק גוף זה רופא וטרינרי ולבורנטית. סדר העבודה שלנו מבוסס על לקיחת דוגמאות חלב סטריליות מכל משק (במועצה האזורית באר טוביה כ-20 מושבים ורפת שיתופית אחת) במחלבה ובידיקתן למספר החידקים ל-1 מל' חלב ולכמות תאים סומטיים. הבדיקה נעשית מכל מיכל בפתח המחלבה, התדירות המצופה היא פעם בשבוע, מחלב בוקר וללא התרעה ובימים לא קבועים. לקיחת הדגימה, הובלתה והטיפול בה עד לסיום הספירה הם בהתאם לתקנים האחרונים שפורסמו בנושא. בדיקת תאים מהירה בעזרת CMT נעשית מיד בתחנת האיסוף או במעבדה לאחר לקיחת הדוגמה הסטרילית. משקים אשר להם CMT גבוה וכמות חידקים גדולה מועדפים לבדיקה ולטיפול מדיים.

סדר העבודה בשדה הינו כדלקמן:

ביקור במשקים ביחד עם מומחה למכונות חליבה ש"הושאל" לנו מהתאחדות מגדלי בקר עד שנמצא איש קבוע שיעשה עבודה זו. כמו כן

אין ויכוח בין יצרני החלב וצרכניו על טיב החלב. גם היצרנים אשר הינם צרכנים כשלעצמם, וגם שאר הצרכנים מודעים לכך שחלב בעל איכות גבוהה אינו רק "נוזל לבן" המופק מעטיני פרות, אלא נוזל שמחוץ למרכיביו הטבעיים חייב לעמוד גם בסטנדרטים שנקבעו בתחומים אחרים. מכיוון שאנו עוסקים בחלב שפיר מבחינה היגיינית, נתייחס כרגע למרכיב אחד בלבד: הנקיון.

נקיון ובריאות העטינים

נקיון הוא מונח סובייקטיבי וכולל אלמנטים התרשמותיים המבוססים על תגובות חושיות: ראייה, הריחה ולעתים גם טעימה. קיים תמיד ויכוח על כמות הנקיון ולעתים תלוי הדבר בכך באיזה צד של המתדס עומדים. בכדי למנוע ויכוחים מיותרים ואי הבנות נקבעה על ידי ועדת שמשוני בהמלצותיה משנה זו: ש... (בשלב זה) תקבע איכות החלב (דהיינו רמת הנקיון), לפי מספר החידקים ב-1 מל' חלב גולמי. דרך הבדיקה, מסירת התוצאות ותשלום לפי טיב החלב הינם סוגיה בפני עצמה. ברצוני להתייחס ל"שרות החלב" שהוקם במועצה האזורית באר טוביה ושתפקידו כפול.

1. ספירת חידקים מחלב יצרני המועצה האזורית באר טוביה.
2. הגשת שרות למשקי המועצה האזורית בכל הנוגע לבריאות העדר בכלל ובריאות העטינים בפרט.

הרפתן. הרופא המטפל כבר לא היה שם מאז (כחודש).

מקרה ב': במסגרת הסקר שערכנו עשינו במספר משקים CMT אינדיבידואלי לכל פרה (CMT מהמיכל בפתח תחנת האיסוף היה גבוה). במשק זה היה ה-CMT ממש "קטסטרופה". ההיפך מהמקובל בארצות מפותחות בשטח ממשק חליבה: כ-10% מכלל ה-CMT היה 1 ו-50% היה 2 והשאר 3-4!

בביקור במשק זה הסתבר, שהיו תקלות בסיסיות ורציניות בצידוד החליבה. בין השאר – משאבת ואקום לקויה, ווסת ואקום שבור! הרפתן התייחס לממצאינו ברצינות, שיפר את הטעון תיקון ותוך מספר שבועות השתנתה התמונה לחלוטין.

*

עדיין אין לנו נתונים על האספקט הכלכלי (הפחתה בתרופות וקריאות לרופא ומדידה ברורה של עליה בחלב, וכו'). אין להסיק מדברי שתמיד "אשמות" מכונות החליבה ושמבדיקת המכונות בעזרת מכשיר מתוחכם – תהיה הישועה לרפת החלב. מודעות לבעיה, ניקוי ידני יום-יומי ושימוש בצידוד מתאים יקרבנו למטרה. שהצבנו לפנינו – ייצור ושיווק חלב ברמה נאותה.

אנו נעזרים בנושא זה בשה"ם. הביקורים נערכים פעמים בשבוע וכוונתם ביקורת של ממשק החליבה. כמו כן נערכים ביקורים על ידי רופא "שרות החלב". בביקור עם איש מכונות החליבה נבדק ממשק החליבה בעזרת מכשיר חדיש ומדויק ובעזרת שאלון ספציפי. לפני הביקור נעשית במידת האפשר בדיקת CMT אינדיבידואלית לכל פרה (לא מכל רבע) ובמידת הצורך לכל רבע. שיטת עבודה זו מאפשרת מעקב צמוד אחר המשק ביחד עם הרופא המטפל. העתק מתוצאות בדיקות המכונות נמסר לרפתן עם הערותינו.

שני מקרים

ברצוני לספר על 2 מקרים שימחישו את חשיבות הגשת השרות הזה.

מקרה א': קריאה דחופה של הרופא המטפל: רפת מושבית עם 50 חולבות. כ-10 דלקות! אקוטי! הרופא "חושד" במכונות. נעשתה בדיקת CMT אינדיבידואלית. כ-25% מהפרות הגיבו ל-CMT בדרגות 3-4!!!

למחרת – ביקור עם איש מכונות החליבה. התקלות הפתאומיות במכונות וכן מספר דברים (פולסטורוס, קמצים וכו') שלא היו בסדר סודרו. שבועיים אחר-כך – שקט. אין תלונות מצד

תנובה

היערכות לביצוע המלצות ועדת שמשוני

להלן אנו מביאים קטעים מחזור אגף החלב של תנובה אל כל המשקים המספקים חלב לאחת ממחלבותיה.

המערכת

החידקים בו נהוג כאחד הקריטריונים המקובלים ביותר בארצות המתקדמות ומהווה גורם חשוב בקביעת התשלום, בנוסף לגורמים נוספים. יתר על כן – תקנות חדשות של שלטונות הפיקוח, העומדות להתפרסם בקרוב, קובעות, שלייצור של חלב שתיה מפוסטר ומוצרים אחרים, ישמש רק חלב גולמי, שמספר החידקים בו נמוך.

כפי שכבר הודיעה לכם המועצה לענף החלב בישראל, קיבלה הנהלת משרד החקלאות את המלצותיה של ועדת מומחים בדבר האיכות ההיגיינית של החלב. בימים אלה יתחיל השלב הראשון של ביצוע המלצות אלו, והוא כולל בין היתר עריכת בדיקות מעבדתיות לקביעת מספר החידקים בחלב גולמי. סיווג החלב לפי מספר